

Hofors kommun

Trafikförsörjningsprogram färdtjänst och riksfärdtjänst

Innehållsförteckning

Begrepp och avgränsningar	1
Den regionala kollektivtrafikmyndigheten	1
Den allmänna kollektivtrafiken	1
Den särskilda kollektivtrafiken	1
Avgränsningar	1
Nuläge och förutsättningar	2
Gemensamma förutsättningar	2
Befolkning	3
Tillämpningsanvisningar för Färdtjänst	3
Taxor och avgifter	4
Färdtjänst	4
Riksfärdtjänst	4
Trafikens omfattning och kostnad	5
Färdtjänst	5
Riksfärdtjänst	7
Samordning av resor	7
Ledsagarkort	7
Resandeutveckling	8
Färdtjänst	8
Riksfärdtjänst	9
Ledsagarkort	9
Resbehov	10
Vision	10
Alla ska kunna resa	10
Mål	11
Resande med ledsagarkort ska öka	11
Nöjd kundindex (NKI) ska öka	11
Tillgängligheten till den allmänna kollektivtrafiken ska förbättras	11
Åtgärder för att nå målen	12
Information	12
Tillgänglighet	12
Teknik	12
Uppföljning	12

Begrepp och avgränsningar

Den regionala kollektivtrafikmyndigheten

Den regionala kollektivtrafikmyndigheten ansvarar för den allmänna kollektivtrafiken. I Gävleborgs län är den regionala kollektivtrafikmyndigheten en förvaltning under Landstinget Gävleborg, X-trafik.

Den allmänna kollektivtrafiken

Allmän kollektivtrafik är i förväg organiserade, regelbundet tillgängliga transporter som erbjuds allmänheten. Det kan vara avtalsreglerad trafik som den regionala kollektivtrafikmyndigheten tar ansvar för genom tecknat avtal med trafikföretag eller utför i egen regi och som står till allmänhetens förfogande med gällande färdbevis. Den kan också vara kommersiell och drivas i vinstsyfte av ett trafikföretag. Kommersiell trafik måste dock också anmälas till den regionala kollektivtrafikmyndigheten.

Den särskilda kollektivtrafiken

Den särskilda kollektivtrafiken ger en möjlighet för personer med särskilda behov som har svårt att nyttja den allmänna kollektivtrafiken för att förflytta sig inom länet. Den särskilda kollektivtrafiken består av färdtjänst, riksfärdtjänst och sjukresor. För att kunna nyttja den särskilda kollektivtrafiken krävs att man får ett tillstånd utfärdat och resan beställs i förväg. Kommunerna är enligt lag skyldiga att anordna färdtjänst och riksfärdtjänst för sina innevånare. Skillnaden mellan färdtjänst och riksfärdtjänst är att färdtjänst gäller för resor inom den egna kommunen (eller det område som bestämts av tillståndsgivande myndighet) och riksfärdtjänst gäller resor utanför området men inom Sverige.

För sjukresor ansvarar Landstinget, d.v.s. den regionala kollektivtrafikmyndigheten.

Avgränsningar

Enligt 2 kap 11 § i lag (2010:1065) om kollektivtrafik ska varje kommun regelbundet i ett trafikförsörjningsprogram ange omfattningen av trafik enligt lagen (1997:736) om färdtjänst och lagen (1997:735) om riksfärdtjänst och grunderna för prissättningen för resor med sådan trafik, i den mån kommunen inte överlåtit sina uppgifter enligt dessa lagar till den regionala kollektivtrafikmyndigheten. Kommunen ska sedan anta programmet efter samråd med den regionala kollektivtrafikmyndigheten och, i förekommande fall, landstinget.

Detta program kommer därför enbart att behandla färdtjänst och riksfärdtjänst. Det finns även andra former av kollektivtrafik som hanteras av kommunen och kollektivtrafikmyndigheten, olika former av beställd trafik som skolskjuts, resor till dagverksamhet m.m. denna trafik behandlas inte i detta program.

Nuläge och förutsättningar

Gemensamma förutsättningar

Lagen (1997:736) om färdtjänst och lagen (1997:735) om riksfärdtjänst slår fast att kommunen ansvarar för att ordna färdtjänst och riksfärdtjänst av god kvalitet åt sina innevånare.

”3 § Varje kommun ansvarar, såvitt gäller kommuninvånarna, för att färdtjänst av god kvalitet anordnas inom kommunen och, om det finns särskilda skäl, mellan kommunen och en annan kommun. En kommun får för sina kommuninvånare anordna färdtjänst också i eller mellan andra kommuner.”

I Gävleborgs län har samtliga kommuner överlåtit till den nya kollektivtrafikmyndigheten att upphandla persontransport- och samordningstjänster enligt 2 kap. 12 § i lag (2010:1065) om kollektivtrafik. Formerna för detta regleras i två avtal, ett samarbetsavtal och ett samreseavtal, som konverterades under 2012.

”12 § Efter överenskommelse med landstinget eller en kommun i länet får den regionala kollektivtrafikmyndigheten upphandla persontransport- och samordningstjänster för sådana transportändamål som kommunerna eller landstinget ska tillgodose samt samordna sådana transporttjänster.”

Persontrafiktjänsterna är upphandlade enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) och löper för närvarande med avtal från 2011. Avtalstiden är satt till 5 år

Avtalen innebär att entreprenörerna förbinder sig att utföra transporter för samtliga kommuner och landstinget. Totalt finns ca 245 fordon varav 70 specialfordon att tillgå för färdtjänst, riksfärdtjänst och sjukresor i länet*.

En för länet gemensam beställningscentral - Serviceresor, finns i idag som en del av X-trafiks verksamhet där samordning av resor sker. Beställningscentralen har öppet vardagar 06.00-22.00, lördagar och helgdagsaftnar 07.00-22.00 samt söndagar och helgdagar 08.00-22.00. Beställningar görs telefonledes via ett 0771-nummer eller via e-post.

Enligt 4 § i lag (1997:736) om färdtjänst och 3 § i lag (1997:735) om riksfärdtjänst har kommuner även möjlighet att överlåta tillståndsgivningen för färdtjänst och riksfärdtjänst till kollektivtrafikmyndigheten. I Gävleborgs län har 3 kommuner gjort detta: Söderhamn, Bollnäs och Ockelbo, övriga kommuner sköter detta själva.

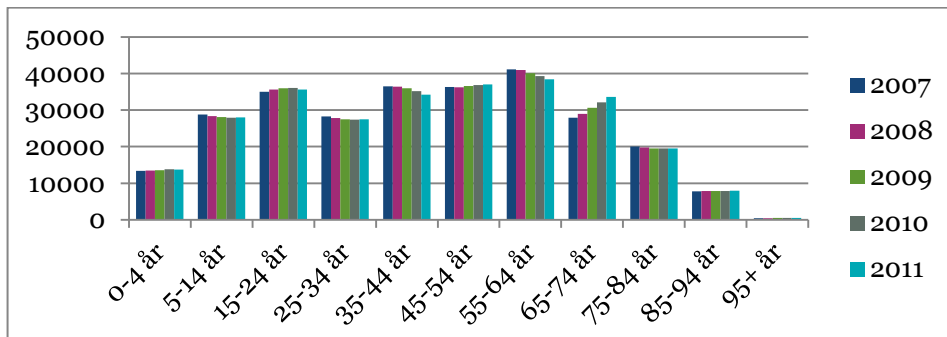
”4 § Kommunens uppgifter enligt denna lag fullgörs av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer.

Kommunen får, efter överenskommelse med landstinget, om det hör till dem som ansvarar för kollektivtrafiken i länet, överlåta sina uppgifter enligt denna lag till den regionala kollektivtrafikmyndigheten i länet. Lag (2010:1068).”

*Källa: X-trafik

Befolkning

Gävleborgs län har de senaste åren haft en svag positiv befolkningstillväxt. Den åldersgrupp som ökar mest är gruppen mellan 65 och 75 år. Även medelåldern ökar i Gävleborgs län.

Befolkning fördelat på ålder i Gävleborgs län mellan 2007 och 2011

I Hofors kommun har befolkningstillväxten de senaste åren varit negativ och kommunen planerar nu för en folkmängd på 8 330 år 2025.

I förhållande till riket har Hofors kommun hög andel personer 65 år och äldre. Antalet personer i denna åldersgrupp förväntas öka under perioden 2012-2032. (källa: Befolkningsprognos för Hofors kommun åren 2012-2032).

Tillämpningsanvisningar för Färdtjänst

Varje kommun har enligt lagen (1997:736) om färdtjänst rätt att bestämma förutsättningar för resandet i kommunen. Detta görs i de så kallade tillämpningsanvisningarna.

"9 § Tillstånd till färdtjänst meddelas för viss tid eller tills vidare.

Tillstånd får i skälig omfattning förenas med föreskrifter om

1. vilket färdstätt som får användas,
2. inom vilket område resor får göras, och
3. hur många resor tillståndet omfattar.

Sådana resor som kan anses vara väsentliga för tillståndshavaren får begränsas till antalet endast om det finns synnerliga skäl.

Om det finns särskilda skäl, får tillståndet även i övrigt förenas med villkor."

Tillämpningsanvisningarna för färdtjänst beskriver vad som gäller för resande med färdtjänst och de tillstånd som utfärdas. Där finns beskrivet hur ansökning och prövning av tillstånd går till, vad tillståndet omfattar, vad som gäller för resande, beställning av resa och vilken service man har rätt till.

I Gävleborgs län har alla kommuner tillämpningsanvisningar för färdtjänst. Många av kommunerna har antagit de länsgemensamma tillämpningsanvisningarna och har därmed samma anvisningar. Hofors kommun har antagit de länsgemensamma tillämpningsanvisningarna.

Hofors kommuns tillämpningsanvisningar som gäller från 2010-04-01 bifogas detta dokument (Bilaga 1).

Taxor och avgifter

Färdtjänst

Kommunen som tillståndsgivare har också enligt lagen (1997:736) om färdtjänst rätt att ta ut en avgift för resor med färdtjänst. Kommunen bestämmer själv den avgiften men den får inte överstiga kommunens självkostnader.

"10 § För resor med färdtjänst får tillståndsgivaren ta ut en avgift enligt grunder som bestäms enligt 11 §."

I Gävleborgs län finns även en länsgemensam taxa. Den utgår från ombordstigningspriset för en enkelresa i den allmänna kollektivtrafiken, den 14 juni 2009, multiplicerat med 1,5. Det är en zontaxa som följer samma zonindelning som den allmänna kollektivtrafikens zonindelning. Denna taxa indexregleras varje år med färdtjänstindex och är för närvarande som följer:

Antal zoner	Vuxen*	Ungdom**
1 zon	50:-	25:-
2 zoner	65:-	35:-
3 zoner	80:-	40:-
4 zoner	95:-	50:-
5 zoner	110:-	55:-
6 zoner	125:-	65:-
7 zoner	140:-	70:-

* gäller från och med den dag man fyller 20 år.

** gäller till den dag man fyller 20 år.

Hofors kommun har antagit den länsgemensamma taxan.

För resor som Hofors kommuns färdtjänstresenärer gör i andra kommuner inom länet gäller den kommunens taxa. Gör man resor inom andra kommuner utanför Gävleborgs län betalar man halva taxameterbeloppet.

Riksfärdtjänst

Lagen om riksfärdtjänst är en kostnadsersättningslag, vilket innebär att personer som har fördyrade omkostnader för resor på grund av sin funktionsnedsättning kan beviljas resa med riksfärdtjänst. Taxan för riksfärdtjänst bestäms av regeringen och är en avståndsrelaterad taxa enligt följande tabell.

Vägavstånd i kilometer	Egenavgift i kronor	
	26 år och uppåt	Upp t o m 25 år
0 - 100	105	73
101 - 125	130	91
126 - 150	165	115
151 - 175	195	136
176 - 200	220	154
201 - 225	255	178
226 - 250	275	192
251 - 275	300	210
276 - 300	320	224
301 - 350	370	259
351 - 400	420	294
401 - 450	455	318
451 - 500	480	336
501 - 600	535	374
601 - 750	600	420
751 - 1 000	655	458
1 001 - 1 250	680	476
1 251 - 1 500	700	490
Över 1 501	755	528

Trafikens omfattning och kostnad

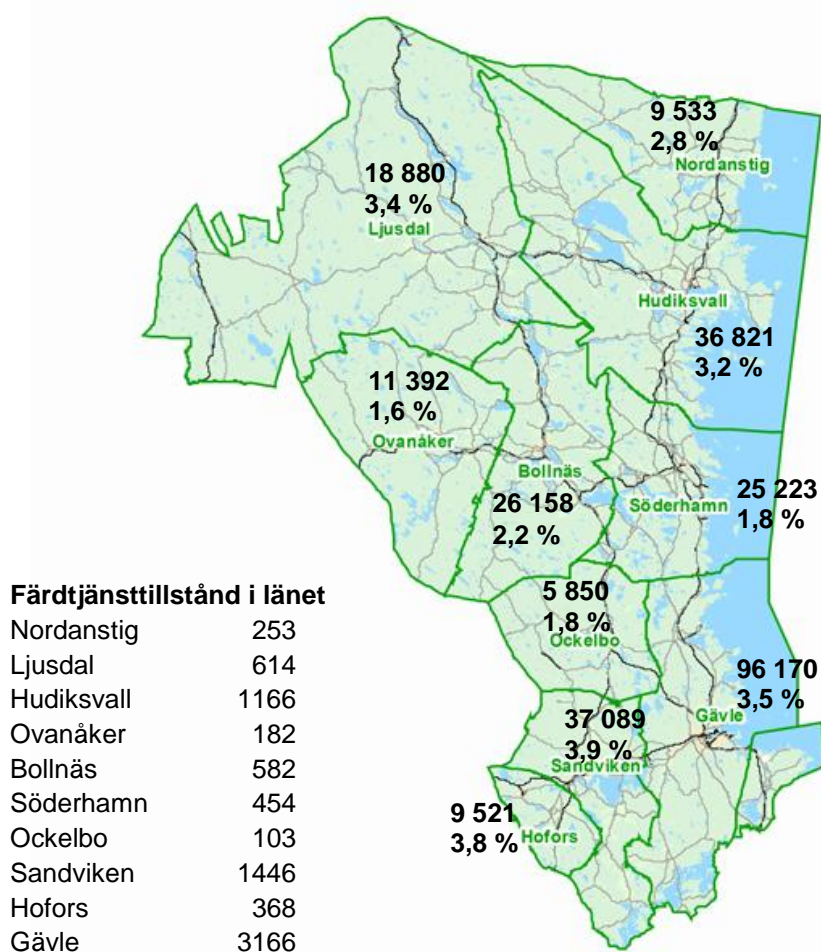
Färdtjänst

Alla färdtjänstresor samordnas i den för länets kommuner gemensamma beställningscentralen. Resorna sker med personbil eller specialfordon (rullstolsbil). De bilar som beställningscentralen har till förfogande är upphandlade av X-trafik. Resorna samordnas i ett planeringssystem (Planet) som också ägs av X-trafik. Det är endast personer med färdtjänstillstånd som kan beställa färdtjänstresor.

Antal personer med färdtjänstillstånd i Gävleborgs län var 8334 st 2012. Totalt uppgick befolkningen i länet till drygt 276 635 vilket innebär att c:a 3 % av befolkningen i länet hade rätt till färdtjänst.

Antal personer med färdtjänstillstånd i Hofors kommun var 368 st 2012. Totalt uppgick befolkningen i kommunen till 9521 vilket innebär att c:a 3,8% av kommunens befolkning hade rätt till färdtjänst.

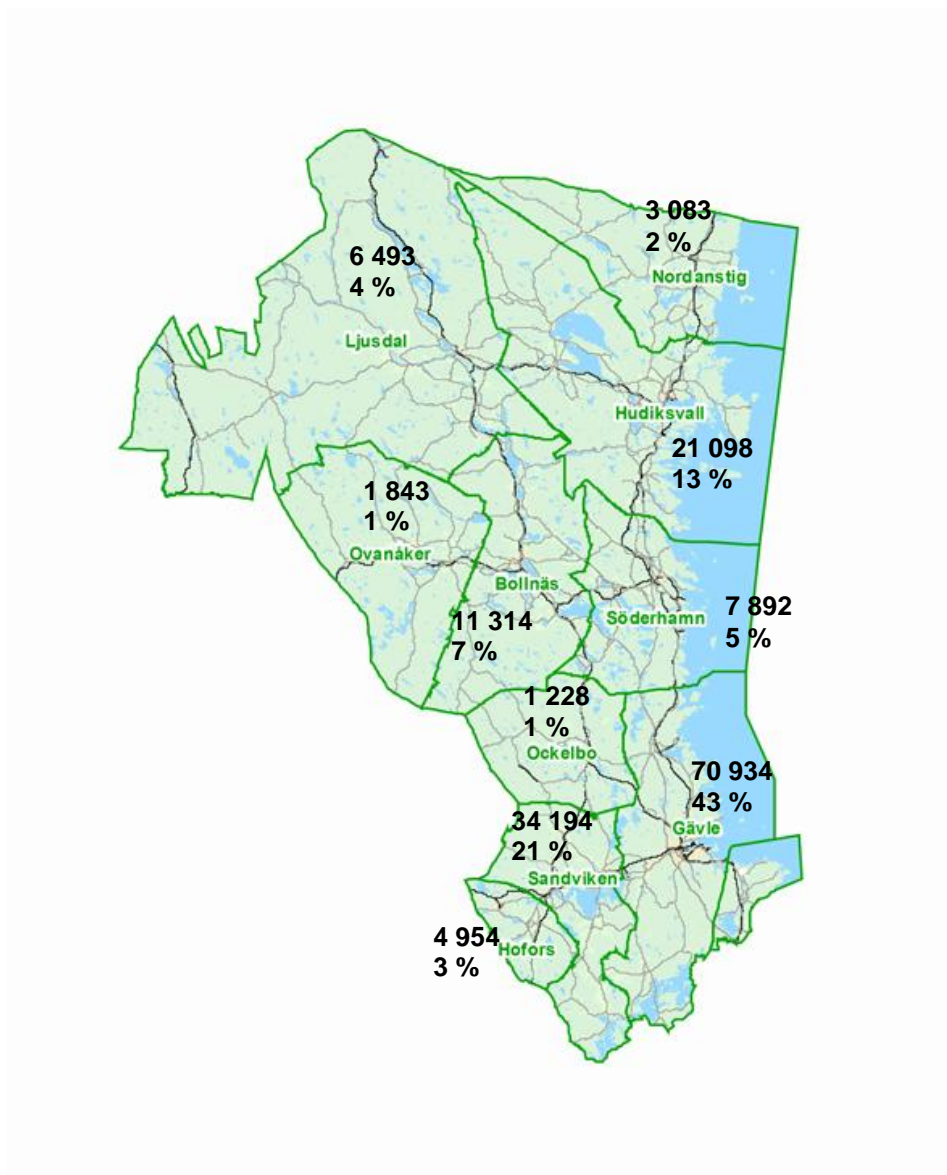
Befolkning och färdtjänstberättigade i länet 2012

Antal färdtjänstresor i länet som beställts via beställningscentralen uppgick år 2012 till 163 033 st.

I Hofors kommun gjordes 4954 resor med färdtjänsten under 2012 vilket är 3% av det totala färdtjänstresandet i länet.

Färdtjänstresor i länet 2012

Snittkostnaden per resa för färdtjänstresor i länet varierar mellan 125kr i Gävle och 376kr i Ockelbo.

Nettokostnaden för färdtjänstresor i Hofors uppgick 2012 till 739 419kr inklusive samordningskostnader.

Riksfärdtjänst

Resor med riksfärdtjänst ska i första hand ske med allmänna kommunikationer som buss, tåg eller flyg med ledsagare, i andra hand med personbil och specialfordon. När beslut tas om tillstånd till riksfärdtjänst väljs färd sätt med hänsyn till personens funktionsnedsättning. Kommunen är skyldig att se till att riksfärdtjänstresan sker till minsta möjliga kostnad. I dagsläget sker ca 80 % av alla länets riksfärdtjänstresor med personbil eller specialfordon. Resor med personbil och specialfordon samordnas i den för länet gemensamma beställningscentralen.

Under 2012 reste ca 700 personer i länet med riksfärdtjänst.

I Hofors reste 98 personer med riksfärdtjänst. De gjorde sammanlagt 610 resor, samtliga resor gjordes med personbil eller specialfordon. Kostnaden för riksfärdtjänstresor under 2012 var i Hofors totalt 375 205kr. Den genomsnittliga kostnaden för en riksfärdtjänstresa i Hofors var 615 kr.

Samordning av resor

För att få ett så effektivt resande som möjligt samordnas de flesta resorna i länet. Det sker främst genom att fler personer som ska samma väg får åka tillsammans i bilen (samåkning) eller att en bil får en bestämd rutt som den kör utan att åka tillbaka till stationen (slinga) och på den rutten kan köra flera personer. Detta ger både miljömässiga vinster och ekonomiska vinster. De resor som inte kan samordnas görs som singelresor. För samordning av resor används ett dataprogram (Planet), som ägs av X-trafik. I länet samordnas idag 80% av alla resor.

Ledsagarkort

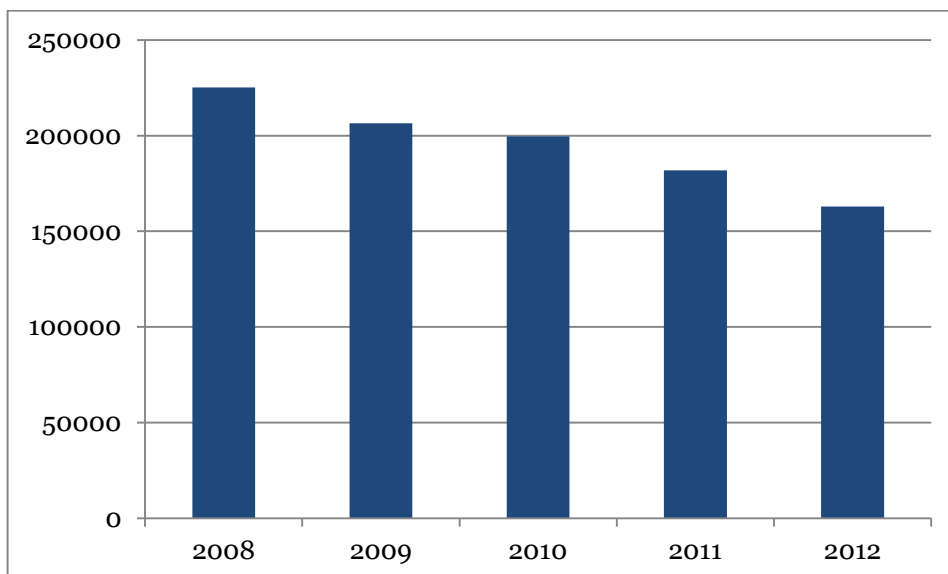
Ledsagarkortet är ett resebevis i den allmänna kollektivtrafiken. Ledsagarkortet ger färdtjänstresenärer som kan resa med allmänna kommunikationer med hjälp under resan möjlighet att använda den allmänna kollektivtrafiken. Det innebär att resenären betalar sin resa med kollektivtrafiken och att ledsagaren (hjälpen) åker gratis på X-trafiks bussar och X-tåget. Kortet gäller i hela Gävleborgs län och distribueras via X-trafik. Möjligheten att få ett ledsagarkort erbjuds till alla som beviljats färdtjänst.

Under 2012 gjordes drygt 15 000 resor med ledsagarkort i Gävleborgs län.

Resandeutveckling

Färdtjänst

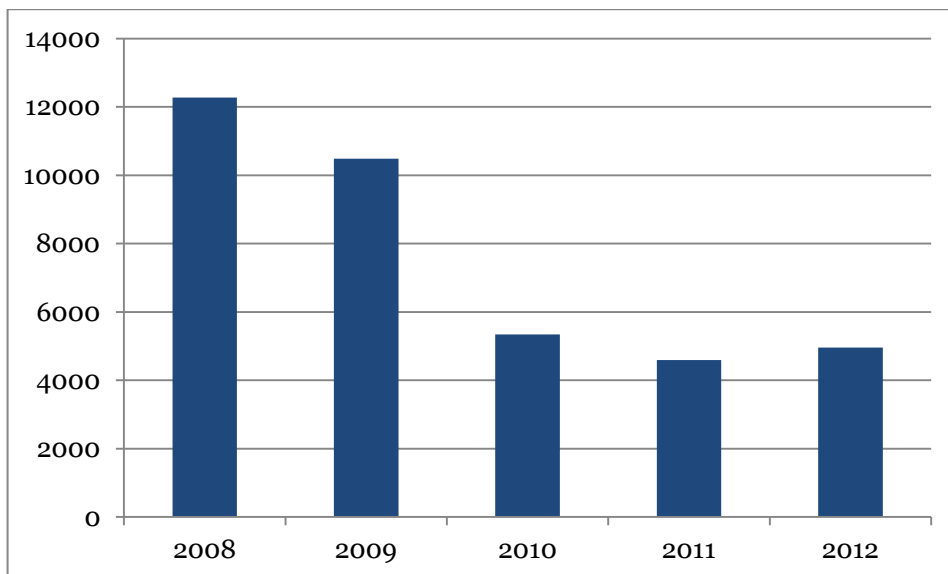
Resandet med färdtjänst har de senaste åren minskat i länet från ca 273 000 till ca 182 000. Det innebär en minskning med 33 %.

Antal resor med färdtjänst i Gävleborgs län mellan 2008 och 2012

Även i Hofors kommun har resandet med färdtjänst minskat sedan 2008, från 12 275 till 4 950 år 2012. Det är en minskning med ca 60%.

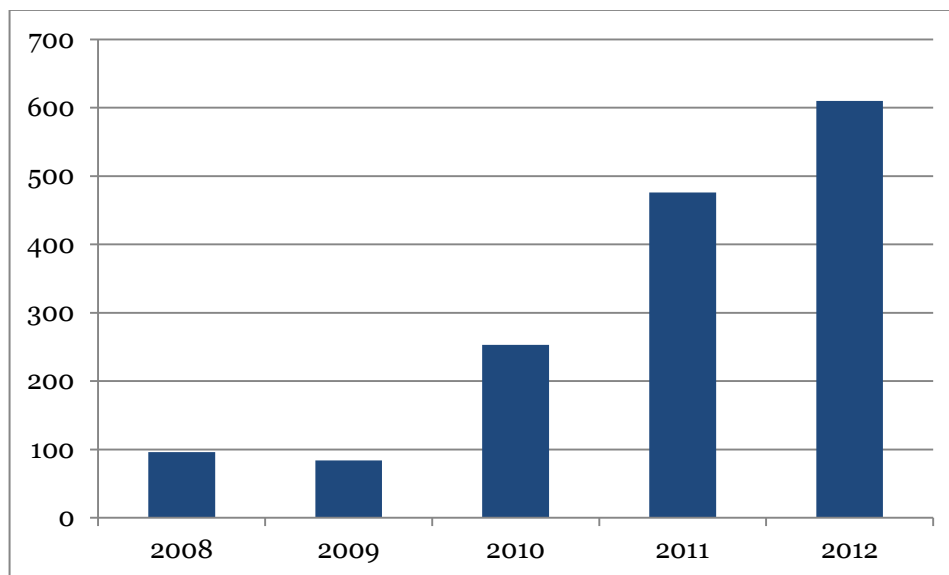
Den stora förändringen i antalet resor mellan åren 2009 och 2010 orsakas av Hofors kommuns förändrade anvisningar för hur färdtjänsten får användas. Anvisningarna ändrades så att endast de resor som går inom kommunen blev färdtjänst och alla resor utanför kommunen blev riksfärdtjänstresor. Enligt tidigare anvisningar kunde kommunens resenärer åka färdtjänst även till de närliggande kommunerna Falun, Sandviken och Gävle.

Antalet resor med färdtjänst i Hofors kommun mellan 2008 och 2012

Riksfärdtjänst

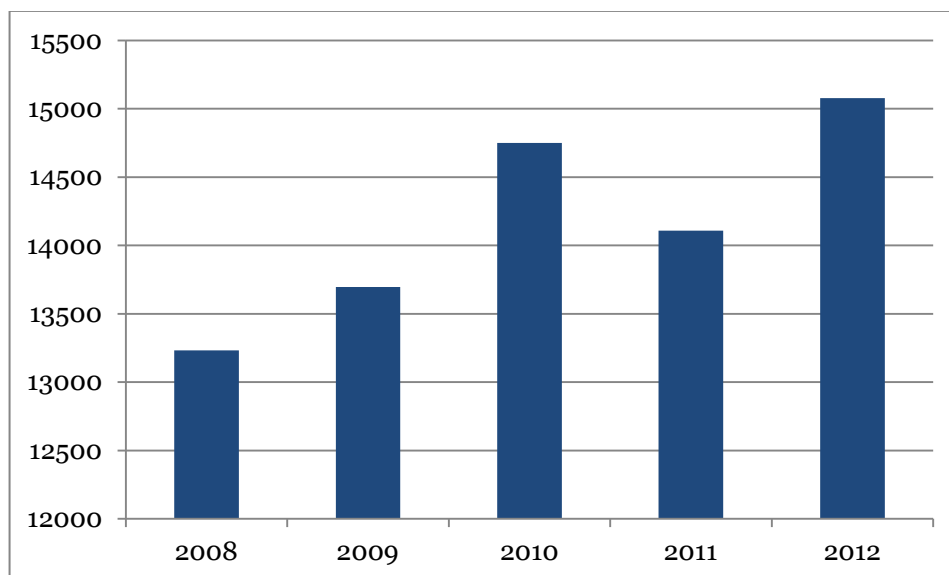
Antalet riksfärdtjänstresor gjorda av personer från Hofors kommun har ökat kraftigt. Den främsta orsaken är de förändrade anvisningarna för färdtjänst.

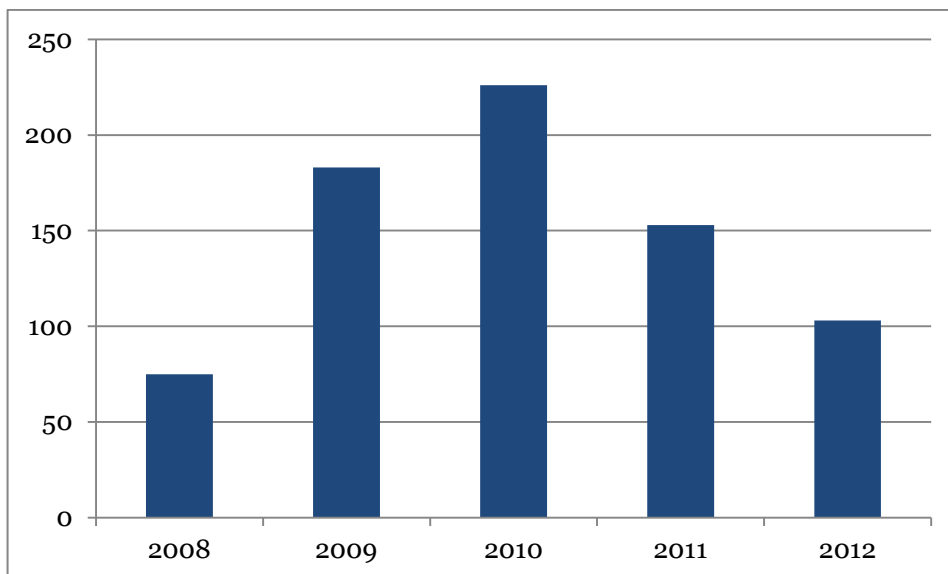
Antalet riksfärdtjänstresor gjorda av hoforsbor mellan 2008 och 2012

Ledsagarkort

Antalet resor med ledsagarkort i länet har under åren haft en positiv utveckling.

Antalet resor med ledsagarkort i länets kommuner mellan 2008 och 2012

Antal resor med ledsagarkort i Hofors mellan 2008 och 2012

Resbehov

Sverige står inför en demografisk förändring som innebär att gruppen äldre blir allt större. Och även om gruppen äldre också blir friskare är det rimligt att anta att gruppen som förväntas ha behov av tillgänglighetsanpassade färdmedel kommer att bli större.

Samtidigt som det blir allt fler som förväntas vara i behov av tillgänglighetsanpassade färdmedel sker värderingsförskjutningar i samhället och morgondagens äldre antas ha andra krav på ett mer varierat och bättre kundpassat utbud av tjänster och produkter. Detta ställer ökade krav även på färdtjänst och riksfärdtjänst.

Vision

Alla ska kunna resa

Den allmänna kollektivtrafiken kommer aldrig att kunna garantera full tillgänglighet för alla med funktionsnedsättning. Färdtjänsten kommer därför alltid att vara ett viktigt inslag i den sammanlagda kollektivtrafiken för att alla ska kunna resa. Självklart ska detta då ske med ett gott bemötande och god kvalitet.

En överflyttning av resor från färdtjänst till allmän kollektivtrafik är önskvärd. Det sparar resurser för samhället och ger samtidigt en ökad tillgänglighet och frihet för personer med funktionsnedsättning. Samtidigt minskar både transportarbetet med bil och andelen miljöfarliga utsläpp. Den allmänna kollektivtrafiken ska utformas så att de flesta har möjlighet att resa kollektivt. Kan man inte resa ensam ska det vara självklart att man får möjlighet till hjälp och ledsagning utan kostnad även inom den allmänna kollektivtrafiken.

Mål

Resande med ledsagarkort ska öka

Färdtjänsten är en del av kollektivtrafiken. Den är ett komplement för dem som har väsentliga svårigheter att använda den allmänna kollektivtrafiken. Målet är dock att man som färdtjänstresenär även ska kunna använda den allmänna kollektivtrafiken när man kan. För att uppnå detta måste tillgängligheten till den allmänna kollektivtrafiken öka samtidigt som kunskapen om den allmänna kollektivtrafiken och hur man kan använda den förbättras. Ett mått på hur väl vi lyckas med detta är att resandet med ledsagarkorten ökar.

Antal resor med ledsagarkort i länet ska öka med 5% till år 2015

Nöjd kundindex (NKI) ska öka

Resenärer med färdtjänst ska uppleva att färdtjänsten motsvarar deras förväntningar. Alla har rätt till ett bra bemötande genom hela kedjan från ansökan till resa. Många olika funktioner är inblandade i denna kedja och det är viktigt att allt fungerar. En fungerande resekedja förutsätter ett bra samarbete mellan alla ingående parter samt att vi är lyhörda för resenärernas behov och synpunkter. Ett sätt att mäta hur bra vi lyckas med detta är genom Nöjd Kund index (NKI) i barometern för serviceresor (ANBARO). För 2011 var NKI i barometern för serviceresor 91.

Nöjd Kund Index (NKI) i barometern för serviceresor ska öka till 92 år 2015 och till 95 år 2025

Tillgängligheten till den allmänna kollektivtrafiken ska förbättras

Alla har rätt till att kunna göra sina egna val och leva ett självständigt liv. Om man som färdtjänstresenär kan använda den allmänna kollektivtrafiken till viss del ökar det valfriheten. För att detta ska vara möjligt krävs att trafikmiljö och fordon är anpassad så att inga onödiga hinder finns. För att uppnå detta måste vi arbeta med den fysiska tillgängligheten till hållplatser och bussar samtidigt som vi måste arbeta med stadsplanering, nya tekniska lösningar och information till färdtjänstresenärer. Ett sätt att mäta hur väl vi lyckas med detta är att titta på antalet tillgänglighetsanpassade hållplatser.

År 2011 var 16 % av de hållplatser som trafikeras av linjetrafik i Hofors kommun tillgänglighetsanpassade.

Antal tillgänglighetsanpassade hållplatser i Hofors kommun ska vara 25 % år 2015 och 50 % år 2025

Åtgärder för att nå målen

För att nå målen har vi valt att arbeta med åtgärder inom tre åtgärdsområden, information, tillgänglighet och teknik. Nedan beskrivs vilka åtgärder som ingår i varje område.

Information

Alla som ansöker om färdtjänst och riksfärdtjänst ska få information om hur den allmänna kollektivtrafiken fungerar, hur bussar och tåg ser ut och var man kan finna information och köpa biljetter/kort. De ska även erbjudas hjälp att söka information.

Den som beviljats färdtjänst ska erbjudas hjälp att beställa ledsagarkort.

Tillgänglighet

Den fysisk miljö kring och vid hållplatserna för linjetrafik med buss ska tillgänglighetsanpassas.

Verka för att systemet med kopplade resor genomförs.

Teknik

Verka för systemet med hållplatsutrop genomförs.

Uppföljning

Uppdatering av programmet

Programmet kommer att uppdateras årligen.

Uppföljning av målen

Måluppfyllelsen mäts i samband med kommunens ordinarie årsuppföljning.